

Sygn. akt I UK 207/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania I. H.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o rentę rolniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 stycznia 2011 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 10 marca 2010 r.,

- 1. uchyła zaskarżony wyrok i oddała apelację I. H. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 grudnia 2009 r.**
- 2. nie obciąża I. H. kosztami postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 12 sierpnia 2009 r. odmówił I. H. prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do

pracy na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r., nr 50, poz. 291 ze zm.), gdyż wprawdzie lekarz rzeczoznawca KRUS orzeczeniem z dnia 22 lipca 2009 r. uznał wnioskodawczynię za całkowicie niezdolną do pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 2 maja 2009 r. do lipca 2010 r., jednak - w ocenie organu rentowego - w okresie 10 lat poprzedzających wniesienie wniosku o rentę odwołująca nie wykazała się ubezpieczeniem emerytalno - rentowym w wymiarze 20 kwartałów.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu odwołania wnioskodawczynie, wyrokiem z dnia 5 grudnia 2009 r. oddalił odwołanie. Kierując się treścią art. 21 ust. 1, art. 20 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 22 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników uznał brak podstaw do przyznania prawa do renty rolniczej, gdyż skarżąca była uprawniona do renty rolniczej od 17 lipca 1998 r. do 31 lipca 2007 r., a całkowita niezdolność do pracy powstała od 2 maja 2009 r., a zatem po upływie 18 miesięcy od ustania prawa do renty. Ponadto odwołująca podlegała ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu przez okres 9 kwartałów w dziesięcioleciu poprzedzającym wniosek o rentę, zamiast wymaganych 20 kwartałów.

I. H. zaskarżyła powyższy wyrok w całości apelacją.

Wyrokiem z dnia 10 marca 2010 r. Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonej prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy od dnia 5 czerwca 2009 r. do dnia 31 lipca 2010 r., mając na uwadze stan faktyczny niniejszej sprawy - w którym – I. H., urodzona 20 kwietnia 1962 r., po kilkumiesięcznej pracy w szkole podstawowej jako nauczycielka (do 31 lipca 1983 r.) i po wyjściu za mąż - od 1983r. podjęła pracę w gospodarstwie rolnym i od tego roku podlegała z mocy prawa ubezpieczeniu społecznemu rolników. W 1998 r. doznała poważnej choroby kręgosłupa oraz kończyn i po stwierdzeniu przez lekarza rzeczoznawcę, że jest długotrwale niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym organ rentowy decyzją z 27 lipca 1998 r. przyznał jej prawo do renty rolniczej na dwa lata. Po kolejnych badaniach organ rentowy przedłużał prawo do renty rolniczej aż do 31 lipca 2007 r. Wówczas odmówił dalszej wypłaty renty - wskazując na poprawę stanu zdrowia ubezpieczonej i możliwość leczenia

ambulatoryjnego w okresach zaostrzeń choroby. Decyzja odmowna stała się prawomocna 28 grudnia 2007 r. Od 9 listopada 2007 r. aż do 1 maja 2009 r. I. H. przebywała na nieprzerwanym, wielokrotnie przedłużanym zwolnieniu lekarskim z powodu dotychczasowych schorzeń - w sumie przez 540 dni. W dniu 22 lipca 2009 r. lekarz orzecznik stwierdził, że ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym od 2 maja 2009 r. do lipca 2010 r. z powodu zmian zwyrodnieniowych kręgosłupa i stawów, a także uszkodzenia korzenia nerwowych i kanału kręgowego. Fakt całkowitej niezdolności do pracy potwierdzili również biegli lekarze w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji - Sąd Apelacyjny nie podzielił sugestii biegłych lekarzy w części dotyczącej daty początkowej stwierdzonej całkowitej niezdolności do pracy. Sąd stwierdził, że skoro wnioskodawczyni nie była zdolna do pracy w gospodarstwie rolnym ani jednego dnia w okresie od 2 lipca 2007 r. aż do 1 maja 2009 r., a od tego dnia całkowita niezdolność do pracy została potwierdzona przez lekarza z powodu tych samych dolegliwości, które były przyczyną ciągłego zwolnienia lekarskiego przez 540 dni - to należało przyjąć, że całkowita niezdolność do pracy powstała jeszcze przed 31 stycznia 2009 r. (a po uprawomocnieniu się odmownej decyzji organu rentowego, a więc po 28 grudnia 2007 r.). Z tego względu Sąd Apelacyjny uznał, że całkowita niezdolność do pracy powstała w okresie 18 miesięcy od ustania prawa do renty, co nastąpiło 31 lipca 2007 r., w konsekwencji powyższego wnioskodawczyni spełniała warunki do przyznania jej prawa do renty z tytułu niezdolności pracy w gospodarstwie rolnym, określone w art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 roku nr 50 poz. 291 ze zm.).

Na powyższe orzeczenie skargę kasacyjną wniósł organ rentowy powołując się w niej na naruszenie prawa materialnego: - art. 14 ust. 1, 2, i 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) przez błędną wykładnię tych przepisów, polegającą na błędnym przyjęciu, iż czasową niezdolność do pracy trwającą łącznie 540 dni w związku z przedłużeniem wypłaty zasiłku chorobowego o 360 dni, należy utożsamiać z całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym; - art. 21 ust. 5 o ubezpieczeniu społecznym rolników przez błędną

wykładnię tego przepisu, polegającą na zrównaniu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z czasową niezdolnością do pracy i w konsekwencji, naruszenie również art. 22 ust. 2 powołanej ustawy przez błędne zastosowanie tego przepisu, pomimo, iż odwołująca nie stała się ponownie całkowicie niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty rolniczej; - art. 3 ust. 1, 2, 2a, 3 i 4 powołanej ustawy poprzez błędne niezastosowanie tego przepisu na skutek błędnej wykładni przepisu zawartego w art. 16 ust. 2 pkt 3 tej ustawy, polegającej na błędnej interpretacji, iż osoba pobierająca okresową rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy podlega ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu nawet wówczas, gdy nie złożyła wniosku, w trakcie pobierania tej renty, o objęcie jej tym ubezpieczeniem i nie opłacała składek na to ubezpieczenie; - art. 21 ust. 1 i 3, ust. 2 pkt 5 oraz ust. 3 i 8 powołanej ustawy poprzez błędne niezastosowanie tych przepisów, które wymagają, do przyznania renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, aby całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w okresie podlegania ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu, lub okresach o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 i 2 lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów, a ponadto konieczne jest posiadanie 5 lat ubezpieczenia emerytalno - rentowego w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie renty rolniczej jeżeli całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w wieku powyżej 30 lat.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona. W systemie prawa ubezpieczeń społecznych pojęcie niezdolności do pracy może być ujmowane ogólnie i zarazem wspólnie dla systemu powszechnego (pracowniczego) i rolniczego, jako stan braku zdolności do pracy ubezpieczonego z przyczyn zdrowotnych. W systemie powszechnym niezdolność tę dzieli się na całkowitą i częściową (art. 12 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS). Tej ostatniej nie ma w systemie rolniczym. Natomiast paralela między całkowitą niezdolnością do pracy w systemie powszechnym i całkowitą niezdolnością do pracy w systemie rolniczym może być łączona ze stanem zdrowia uniemożliwiającym wykonywanie pracy. Z przedstawionego wyżej podobieństwa a zarazem różnicy w definicjach całkowitej niezdolności do pracy w systemie

powszechnym i rolniczym wypływa dalsze spostrzeżenie. Należy bowiem dostrzec, że ochrona z art. 21 ust. 5 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników obejmuje tylko całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, a nie każdy mniejszy (niż całkowity) stopień tej niezdolności. Nie każdy więc gorszy stan zdrowia i sprawności psychofizycznej rolnika uzasadnia prawo do renty. Jeżeli ustawodawca w systemie rolniczym nie rozróżnił i nie daje ochrony rentowej w przypadku częściowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, lecz tylko przy całkowitej, to oznacza to, że w ustaleniu takiego stopnia niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym chodzi o wyraźną granicę tej niezdolności - a więc o sytuację, gdy rolnik z powodu naruszenia sprawności organizmu nie może osobiście wykonywać pracy. Uzasadnia to tezę, że dopiero taki stopień (całkowitej) niezdolności do pracy wyznacza granicę w kwalifikacji rzeczywistej sprawności psychofizycznej ubezpieczonego do pracy w gospodarstwie rolnym. Nie obejmuje zatem sytuacji, gdy rolnik nie utracił w pełni możliwości wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, czyli gdy wystąpiła utrata sprawności do pracy w stopniu mniejszym niż całkowita. Zatem gorszy stan zdrowotny może powodować ograniczenie zdolności do pracy lecz nie osiągać całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Mając powyższe na uwadze zgodzić się trzeba z argumentami skargi kasacyjnej, że art. 21 ust. 5 ustawy uzależnia przyznanie prawa do renty rolniczej od wymogu istnienia całkowitej, a nie czasowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Niedopuszczalne było zatem posłużenie się w niniejszej sprawie opinią lekarską stwierdzającą czasową niezdolność ubezpieczonej do pracy rolniczej wydanej dla potrzeb ustalenia prawa do zasiłku chorobowego przy ocenie całkowitej niezdolności ubezpieczonej dla potrzeb ustalenia prawa do renty rolniczej. Ustalenie czasowej niezdolności do pracy ze względu na inny cel (krótkotrwała niezdolność - art. 14 ust 1 zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który wskutek choroby jest niezdolny do pracy nieprzerwanie przez co najmniej 30 dni.) oraz odmienne przesłanki uprawniające do nabycia prawa do zasiłku chorobowego od tych określonych dla renty rolniczej, powoduje iż niedopuszczalne było, w oparciu opinie lekarską wydaną dla potrzeb zasiłku, ustalenie Sądu Apelacyjnego, iż datą powstania całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym jest

data powstania czasowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w sytuacji, gdy nie została podważona opinia lekarska przeprowadzona przed Sądem pierwszej instancji na okoliczność ustalenia daty powstania całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym - całkowita niezdolność ustalona od dnia 2 maja 2009 r., czyli po zakończeniu okresu korzystania z zasiłku chorobowego.

Mając powyższe na uwadze ponowna całkowita niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od ustania prawa do renty rolniczej, a z ostatecznych decyzji organu rentowego, a mianowicie: z decyzji z 11 sierpnia 1998 r. o ustaniu ubezpieczenia rolniczego od 1 października 1998 r. i z decyzji z 12 października 2007 r. stwierdzającej podleganie ubezpieczeniu rolniczemu od 1 sierpnia 2007 r. wynika niezbicie, że odwołująca nie podlegała ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu przez okres 20 kwartałów w ostatnim 10 - leciu przed złożeniem wniosku, Sąd drugiej instancji naruszył zatem przepisy zawarte w art. 22 ust. 2, art. 21 ust. 1 pkt 1, ust. 2, ust. 5, ust. 8 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.